

CERRAHİ HEMŞİRELİĞİ ve AMELİYATHANE HİZMETLERİ TEKNİKERLİĞİ DERS KİTABI

Editör:

Prof. Dr. BARLAS N. AYTAÇOĞLU

Girne Amerikan Üniversitesi Tıp Fakültesi

Kurucu Dekanı

Kalp ve Damar Cerrahisi Uzmanı

Hipokrat
Yayıncılık

© 2019 CERRAHİ HEMŞİRELİĞİ ve AMELİYATHANE HİZMETLERİ TEKNİKLERİ
DERS KİTABI

ISBN: 978-605-7874-17-7

Tüm hakları saklıdır. 5846 ve 2936 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri yasası gereği; bu kitabın basım, yayın ve satış hakları Hipokrat Yayınevi'ne aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kağıt ve/veya başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Tablo, şekil ve grafikler izin alınmadan, ticari amaçlı kullanılamaz.

Editör

Prof. Dr. BARLAS N. AYTAÇOĞLU

Yayıncı

Hipokrat Yayınevi

Grafik-Tasarım

Hipokrat Grafik Tasarım

Baskı - Cilt

Sözkesen Matbaacılık

İvedik Organize 1518. Sokak Matsit İş Merkezi No: 2/40

Tel: (0312) 395 21 10 - Yenimahalle / Ankara

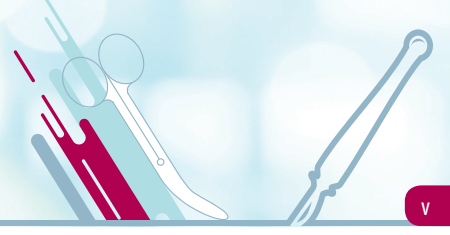
Süleyman Sırrı Caddesi
No:16/2 Sıhhiye/ANKARA
Tel: (0312) 433 03 05 - 15
www.hipokratkitabevi.com

İTHAF

Beni fedakarlıkla yetiştiren anne ve babama, her zaman medyun hissettiğim ve üzerimde hakkı bulunan tek tek tüm saygıdeğer hocalarıma ve en zor zamanlarımda hep yanımda olan kıymetli eşime ve çocuklarıma...

Önsöz

Cerrahi; tıp biliminin bir dalı olmakla birlikte bilgi ve disiplin temelinde usta çırak ilişkisiyle öğrenilen ve ekip çalışmasına dayanan bir sanattır. Anestezi ekibiyle koordineli çalışmayla bir hiyerarşi içinde operasyonu gerçekleştiren cerrah, hemşire ve teknisyenden oluşan cerrahi ekibin bilgisinin, deneyiminin ve iç uyumunun, ameliyata ön hazırlığın, ameliyathane koşullarının, kullanılan cihaz, alet ve materyalin ameliyatın başarısındaki rolü çok büyüktür. İyi bir eğitim alan cerrahi ekibin gerçekleştirdiği ameliyatlarda başarı oranının, iyi eğitim almayan ekipten çok daha yüksek olduğu iyi bilinmektedir.

Prof. Dr. Barlas N. Aytaçoğlu ve her biri konularında yetkin yazarların oluşturduğu “**CERRAHİ HEMŞİRELİĞİ ve AMELİYATHANE HİZMETLERİ TEKNİKERLİĞİ DERS KİTABI**” başlıklı bu kitap alanında büyük bir eksikliği giderecektir. Gerekli ve ayrıntılı bilgiler özenle seçilmiş, konulara açıklık getiren uygun resimlerle

zenginleştirilmiştir. Kitap sadece cerrahi hemşireleri ile ameliyathane teknikerlerine değil, aynı zamanda cerrahi dalını seçen ve bu uzun, zorlu, özverili yolculuğun en başında bulunan hekimlere de hitap etmektedir. Bu nedenle ayrıca değerlidir.

Kurucu Başkanı olduğum Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Kalp ve Damar Cerrahisi Anabilim Dalı'nın yetiştirdiği değerli uzmanlardan birisi olan, bilgisi, disiplini, çalışkanlığı ve özverisiyle bizlerin her zaman takdirini kazanan Girne Amerikan Üniversitesi Tıp Fakültesi Kurucu Dekanı Prof. Dr. *Barlas N. Aytaçoğlu ile kendisinin hem yazarlığını ve hem de editörlüğünü yaptığı bu ders kitabının her biri birbirinden değerli diğer yazarlarını ve basımında katkıda bulunanları özverili ve önemli çalışmalarını için kutluyor, başarılarının devamını diliyorum.*

Prof. Dr. Hakkı AKALIN

Önsöz

vi

Ameliyathanelerdeki kalite standartlarının çağdaş düzeyde yürütülmesi ve cerrahi girişimlerin emin ellerde yapılabilmesi pek çok konuda bilgi, eğitim ve disiplini gerektirir. Biz eğitimcilerin bir görevi de bilgi ve deneyimlerimizi yazıya dökerek kalıcı bir eser haline getirmek olmalıdır. Geçmişten günümüze kendini bilime ve ülkesine hizmete adanmış, değerli pek çok hoca ve eğitimlerimiz bu konuda büyük katkılar sağlamışlardır. Bu kıymetli eseri de cerrahiye gönül vermiş doktor ve hemşirelerimiz büyük bir özen ve özveri ile, yoğun iş yaşantıları arasında emek verip titizlikle hazırlamışlar.

Operasyon odalarının donanımı, asepsi, antisepsi dezenfeksiyon, sterilizyon, operasyon için gerekli materyaller, hastanın preoperatif hazırlığı ve postoperatif

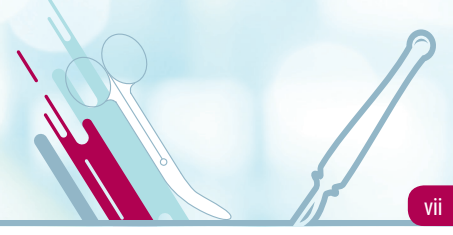
kontrolü gibi ameliyathane uygulamalarını ilgilendiren çok çeşitli konulara atıfta bulunan bu kitap; başta hekimler olmak üzere tüm sağlık mesleği mensupları için hazırlanmış bir özet kitap niteliğindedir. Çağdaş düzeyde cerrahi uygulamaların gerçekleştirilmesinde kritik rol oynayan pek çok unsura itina ile değinilmiştir.

Değerli meslektaşım Prof. Dr. Barlas N. AYTAÇOĞLU'nun editörlüğünü yaptığı bu ders kitabının, modern cerrahi uygulamaları ile ilgilenenlere katkıda bulunmasını temenni ederim.

Başarı dileklerimizle...

Prof. Dr. Mustafa Adnan UYSALEL

Önsöz

vii

Cerrahi hemşireliği ve ameliyathane hizmetleri teknikerliği ders kitabına önsöz yazan değerli hocalarımın yanında bulunmanın onuru ile naçizane düşüncelerimi paylaşmak isterim.

Dünya genelinde artan ve yaşlanan nüfus ile birlikte sağlık hizmetleri talebi artıyor. Her ne kadar non-invazif ya da minimal-invazif teknikler gelişmekte ise de cerrahi hizmetler tedavinin omurgası ve vazgeçilmezi olmayı sürdürüyor.

Dünya genelindeki gelişmeler ameliyathanelerdeki yapısal değişiklikleri ve enstrümanlardaki çeşitliliği ve kullanım özelliklerini arttırmaktadır. Yükselen kalite standartları da kullanılan ekipman ile birlikte kullanan ekibin de daha üst bilgi ve beceri birikimine taşınmasını zorunlu kılmaktadır.

Sağlık turizmi ve bunun maddi, manevi getirileri de göz önüne alındığında cerrahi ünitelerde yüksek kalitede donanım ve yüksek kalitede donanım kullanacak eleman ihtiyacı ortaya çıkmaktadır.

Bu ders kitabı akışı itibari ile tarihçe ile başlamaktadır ve tıp etiğini ilk plana almaktadır. Ders kitabı ka-

naatimce fevkalade kurgulanmıştır. Güvenli cerrahi ve mahremiyet hemen akabinde tıbbi ve hukuki sorumluluklar anlatılmaktadır. Her geçen gün gelişen ameliyathane mimari yapıları, temiz hava teknolojileri, aydınlatma, medikal gaz sistemleri gibi önemli ve teknik unsurlar izah edilmektedir.

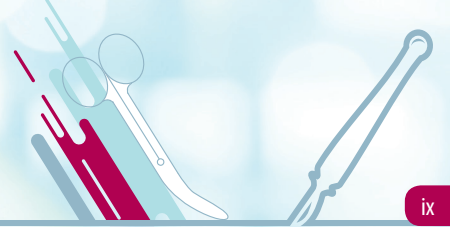
Kitap içeriğinde ameliyathane fiziki yapısı dâhilinde ve hastaya yönelik her türlü konuda çok kıymetli yazarlar tarafından bilgi aktarımı yapılmaktadır.

Asistanlığım sırasında Tıp Fakültesi öğrencisi olarak tanıdığım, yüksek ahlaki değerleri, zekası, çalışkanlığı ve öğrenme hevesi ile dikkat çeken daha sonra akademik iş birliğimizi öğretim üyesi olarak birlikte devam ettirdiğimiz Sayın Aytaçoğlu kendisine destek veren kıymetli yazarlar ile birlikte sağlığa katkıda bulunacak bir esere imza atmıştır.

Kitabın en yüksek sayıda okuyucu ile buluşmasını dilerim.

Prof. Dr. Murat DİKMENGİL

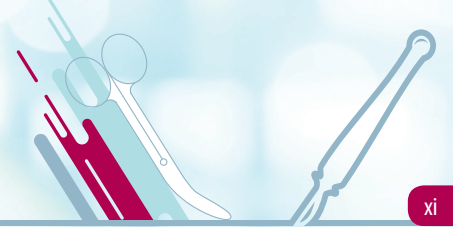
Teşekkür

Bu kitabın hazırlanması sırasında bölümlerin çok önemli bir kısmının fotoğraflarının çekilmesi, hazırlanması ve yerleştirilmesi için üstün gayret gösteren ve zamanını ayıran, çok değerli dostum ve doktorum, genel cerrahi uzmanı Sayın Prof. Dr. Tamer AKÇA'ya kalpten teşekkür ederim.

Bu kitabın hazırlanmasında bana cesaret veren, yolumu açan ve desteklerini esirgemeyen Sayın Prof. Dr. Ahmet Celal BAŞUSTAOĞLU'na kalpten teşekkürü bir borç bilirim.

Katkıda Bulunanlar

xi

Editör

Prof. Dr. Barlas Naim Aytaçoğlu

Kalp ve Damar Cerrahisi Uzmanı
Girne Amerikan Üniversitesi Tıp Fakültesi
Kurucu Dekanı

Yazarlar

Prof. Dr. Tamer Akça

Mersin Üniversitesi Tıp Fakültesi
Genel Cerrahi AD.
Öğretim Üyesi

Prof. Dr. Ali Aydın Altuncan

Mersin Üniversitesi Tıp Fakültesi
Anesteziyoloji ve Reanimasyon AD.
Öğretim Üyesi

Prof. Dr. Şebnem Rumeli Atıcı

Mersin Üniversitesi Tıp Fakültesi
Anesteziyoloji ve Reanimasyon AD.
Algoloji BD. Öğretim Üyesi

Doç. Dr. Mehmet Zeki Avcı

Kadın Hastalıkları ve Doğum Uzmanı
Girne Amerikan Üniversitesi
Ebelik ve Hemşirelik Yüksek Okulu Müdür

Op. Dr. Saltuk Aytaçoğlu

Kadın Hastalıkları ve Doğum Uzmanı
Girne Amerikan Üniversitesi
Sağlık Meslek Yüksek Okulu Öğretim Görevlisi

Yrd. Doç. Dr. Hemşire Arzu Bahar

Girne Amerikan Üniversitesi
Ebelik ve Hemşirelik Yüksek Okulu Öğretim Üyesi

Prof. Dr. Ahmet Celal Başustaoğlu

Başkent Üniversitesi Tıp Fakültesi
Mikrobiyoloji Anabilim Dalı Başkanı

Dr. Öğr. Üyesi Mustafa Berkeşoğlu

Mersin Üniversitesi Tıp Fakültesi Genel Cerrahi AD.
Öğretim Üyesi

Dr. Öğr. Üyesi Abdul Kadir Bilgiç

Mersin Üniversitesi Tıp Fakültesi
Kalp ve Damar Cerrahisi AD.
Öğretim Üyesi

Prof. Dr. Nursel Bilgin

Mersin Üniversitesi Tıp Fakültesi
Adli Tıp AD. Öğretim Üyesi

Prof. Dr. Tuğsan Egemen Bilgin

Mersin Üniversitesi Tıp Fakültesi
Anesteziyoloji ve Reanimasyon AD.
Öğretim Üyesi

Prof. Dr. Handan Birbiçer

Mersin Üniversitesi Tıp Fakültesi
Anesteziyoloji ve Reanimasyon AD.
Öğretim Üyesi

*İsimler soyadı sırasına göre yapılmıştır.

Prof. Dr. Betül Bozkurt

Hitit Üniversitesi Tıp Fakültesi Genel Cerrahi AD.
Öğretim Üyesi

Hemşire Gülbahar Çolak

Bayrampaşa Kolan Hastanesi İstanbul

Prof. Dr. Seher Demirer

Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi
Genel Cerrahi AD.
Öğretim Üyesi

Prof. Dr. Nurcan Doruk

Mersin Üniversitesi Tıp Fakültesi
Anesteziyoloji ve Reanimasyon AD.
Öğretim Üyesi

Prof. Dr. Serap Erel

Sağlık Bilimleri Üniversitesi
Ankara Sağlık Uygulama ve Araştırma Merkezi
Genel Cerrahi Anabilim Dalı Öğretim Üyesi

Prof. Dr. Gülden Ersöz

Mersin Üniversitesi Tıp Fakültesi
Klinik Bakteriyoloji ve Enfeksiyon Hastalıkları AD.
Öğretim Üyesi

Dr. Öğr. Üyesi Ferhat Ferhatoğlu

Okan Üniversitesi Tıp Fakültesi
Genel Cerrahi AD.
Öğretim Üyesi

Prof. Dr. Ali İlker Filiz

Okan Üniversitesi Tıp Fakültesi
Genel Cerrahi AD.
Öğretim Üyesi

Op. Dr. Harun Gülmez

Kalp ve Damar Cerrahisi Uzmanı
Kolan British Hospital - Lefkoşa Başhekim

Op. Dr. Semra Günay

İstanbul Okmeydanı Eğitim Araştırma Hast.
Genel Cerrahi Departmanı
İstanbul

Prof. Dr. İclal Gürses

İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa
Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Tıbbi Patoloji AD.
Öğretim Üyesi

Doç. Dr. Mete İnançlı

Kulak Burun Boğaz Uzmanı Serbest Hekim
Lefkoşa

Hemşire Sevim Karaçorlu

Mersin Medikal Park Hastanesi
Enfeksiyon Kontrol Komitesi Üyesi

Öğretim Görevlisi Zeynep Kaya

Mersin Üniversitesi Sağlık Hizmetleri MYO
Tıbbi Hizmetler ve Teknikler Bölümü
Ameliyathane Hizmetleri Programı
Bölüm Koordinatörü

Prof. Dr. Oğuz Köksel

Mersin Üniversitesi Tıp Fakültesi
Göğüs Cerrahisi AD.
Öğretim Üyesi

Yrd. Doç. Dr. Ali Özant

Yakın Doğu Üniversitesi Tıp Fakültesi
Genel Cerrahi AD.
Öğretim Üyesi

Doç. Dr. Beyza Özçınar

İstanbul Üniversitesi İstanbul Tıp Fakültesi
Genel Cerrahi AD.
Öğretim Üyesi

Hemşire Firdevs Ebru Özdemir

Mersin Üniversitesi Tıp Fakültesi Kalp ve Damar
Cerrahisi AD.
Yoğun Bakım Ünitesi

Prof. Dr. Murat Özeren

Mersin Üniversitesi Tıp Fakültesi
Kalp ve Damar Cerrahisi AD.
Öğretim Üyesi

Dr. Öğr. Üyesi Aslınur Sağın

Mersin Üniversitesi Tıp Fakültesi
Anesteziyoloji ve Reanimasyon AD. Öğretim Üyesi

Op. Dr. Özlem Zeliha Sert

İstanbul Kartal Koşuyolu
Yüksek İhtisas Eğitim ve Araştırma Hastanesi
Genel Cerrahi Departmanı İstanbul

Prof. Dr. Atakan Sezer

Trakya Üniversitesi Tıp Fakültesi
Genel Cerrahi AD.
Öğretim Üyesi

Uz. Dr. Betül Sezer

I. Murat Devlet Hastanesi
İç Hastalıkları Palyatif Bakım Merkezi
Sorumlu Hekimi
Edirne

Prof. Dr. Nehir Sucu

Mersin Üniversitesi Tıp Fakültesi Kalp ve Damar
Cerrahisi AD.
Öğretim Üyesi

Op. Dr. Esra Ertürk Tekin

Kalp ve Damar Cerrahisi Uzmanı
Mersin Şehir Hastanesi
Kalp ve Damar Cerrahisi Departmanı

Doç. Dr. Mustafa Ümit Uğurlu

Marmara Üniversitesi Tıp Fakültesi
Genel Cerrahi AD.
Öğretim Üyesi

Hemşire Semra Ünlü

Mersin Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi
Ameliyathane Sorumlu Hemşiresi Mersin

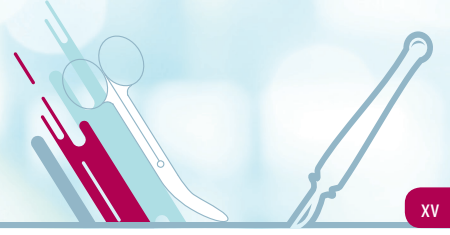
Op. Dr. Özden Vezir

Kalp ve Damar Cerrahisi Uzmanı
Mersin Şehir Hastanesi
Kalp ve Damar Cerrahisi Departmanı

Uzm. Dr. Hüseyin Utku Yıldırım

Anesteziyoloji ve Reanimasyon Uzmanı
Antalya Şehir Hastanesi
Algoloji Bölümü

İçindekiler

XV

Kısım I: Tarih, Etik ve Sorumluluklar

Bölüm 1

Cerrahinin Kısa Tarih 3

Prof. Dr. Barlas N. Aytaçoğlu

Bölüm 2

Tıp Etiği 5

Op. Dr. Özlem Zeliha Sert

Prof. Dr. Tamer Akça

Bölüm 3

Güvenli Cerrahi ve Mahremiyet 11

Op. Dr. Özlem Zeliha Sert

Prof. Dr. Tamer Akça

Bölüm 4

Ameliyathane Hizmetleri Hemşirelerinin / Teknikerlerinin Tıbbi ve Hukuki Sorumlulukları..... 15

Prof. Dr. Nursel Bilgin

Kısım II: Standartlar, Uygulamalar Davranış Usülleri

Bölüm 5

Ameliyathane Kalite Standartları 23

Doç. Dr. Mete İnançlı

Bölüm 6

Ameliyathanede Kullanılan Formlar 29

Doç. Dr. Mehmet Zeki Avcı

Yrd. Doç. Dr. Hemşire Arzu Bahar

Bölüm 7

Ameliyathanede Panik Değerler 37

Prof. Dr. Handan Birbiçer

Dr. Öğr. Üyesi Aslınur Sağün

Bölüm 8	
Frozen Uygulamaları	43
Prof. Dr. İclal Gürses	
Bölüm 9	
Tıbbi Atık ve Atıkların Uzaklaştırılması	47
Prof. Dr. Gülden Ersöz Hemşire Zeynep Kaya	
Kısım III: Genel Bilgiler	
Bölüm 10	
Ameliyathanelerde Mimari Yapı	55
Prof. Dr. Mehmet Oğuz Köksel	
Bölüm 11	
Temiz Hava Teknolojileri ve Havalandırma	63
Prof. Dr. Barlas N. Aytaçoğlu	
Bölüm 12	
Aydınlatma	67
Prof. Dr. Barlas N. Aytaçoğlu	
Bölüm 13	
Medikal Gaz Sistemleri	69
Prof. Dr. Barlas N. Aytaçoğlu	
Bölüm 14	
Ameliyathanelerdeki Genel Ekipmanlar	73
Prof. Dr. Barlas N. Aytaçoğlu	
Kısım IV: Cerrahi Setler	
Bölüm 15	
Cerrahi Setler - Genel Bilgiler	85
Yrd. Doç. Dr. Ali Özant	
Bölüm 16	
Cerrahi Setlerin Masaya Dizilimi	93
Op. Dr. Harun Gülmez	
Bölüm 17	
Cerrahi Setlerin Sayımı	101
Op. Dr. Harun Gülmez Hemşire Gülbahar Çolak	

Bölüm 18**Konsinye Setler 105**

Prof. Dr. Ahmet C. Başustaoğlu

Bölüm 19**Tekstil Hizmetleri 107**Prof. Dr. Tuğsan Egemen Bilgin
Hemşire Semra Ünlü**Bölüm 20****Cerrahi Aletlerin Bakımı 113**

Op. Dr. Özden Vezir

Kısım V: Cerrahi Hazırlık, Prensipler-Malzemeler ve Komplikasyonlar**Bölüm 21****Cerrahi Hastanın Ameliyata Hazırlanması 121**Hemşire Firdevs Ebru Özdemir
Prof. Dr. Nehir Sucu**Bölüm 22****Ameliyat Odasının Hazırlanması 129**Yrd. Doç. Dr. Hemşire Arzu Bahar
Doç. Dr. Mehmet Zeki Avcı**Bölüm 23****Asepsi, Antisepsi, Dezenfeksiyon, Sterilizasyon 141**

Prof. Dr. Ahmet C. Başustaoğlu

Bölüm 24**Enfeksiyon Kontrolü ve Kontaminasyonun Önlenmesi-Davranış Usulleri 149**Prof. Dr. Gülden Ersöz
Hemşire Sevim Karaçorlu**Bölüm 25****Ameliyathanede Sık Uygulanan Hazırlıklar 155**

Prof. Dr. Ali Aydın Altuncan

Bölüm 26**Ameliyathanede; Hastanın Karşılama, Hazırlanması, Örtülmesi 163**

Yrd. Doç. Dr. Hemşire Arzu Bahar

Bölüm 27**Ameliyatlarda Kullanılan Cerrahi Pozisyonlar 171**Prof. Dr. Murat Özeren
Dr. Öğr. Üyesi Abdul Kadir Bilgiç

Bölüm 28**Cerrahi Sütür Materyalleri 181**

Op. Dr. Saltuk Aytaçoğlu

Bölüm 29**Cerrahi Sütür Teknikleri 189**

Prof. Dr. Betül Bozkurt

Prof. Dr. Seher Demirer

Bölüm 30**Cerrahide Kullanılan Drenler ve Greftler 205**

Prof. Dr. Beyza Özçınar

Doç. Dr. Mustafa Ümit Uğurlu

Bölüm 31**Cerrahi Kesiler ve Özellikleri..... 209**

Op. Dr. Semra Günay

Prof. Dr. Ali İlker Filiz

Dr. Öğr. Gör. Ferhat Ferhatoğlu

Bölüm 32**Yara Bakımı ve Pansuman 215**

Prof. Dr. Serap Erel

Prof. Dr. Atakan Sezer

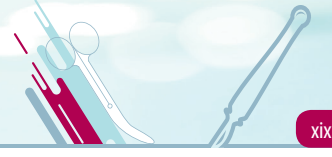
Bölüm 33**Yara Bakımında Kullanılan Malzemeler, Örtüler ve Ürünler..... 221**

Op. Dr. Esra Ertürk Tekin

Bölüm 34**Palyatif Bakım Ünitelerinde Yara Bakımı ve Yönetimi..... 227**

Prof. Dr. Betül Sezer

Prof. Dr. Atakan Sezer

Bölüm 35

Ameliyathanede Ağrılı Hastaya Yaklaşım 233

Prof. Dr. Şebnem Rumeli Atıcı
Uzm. Dr. Hüseyin Utku Yıldırım

Bölüm 36

Postoperatif Komplikasyonlar 239

Op. Dr. Harun Gülmez

Bölüm 37

Endoskopik Cerrahi Uygulamaları 245

Dr. Öğr. Üyesi Mustafa Berkeşoğlu
Prof. Dr. Tahsin Çolakoğlu

Bölüm 38

Cerrahi Yıkanma Prensipleri 257

Op. Dr. Harun Gülmez

Bölüm 39

Ameliyathane Uygulamalarında Acil Durumlar 263

Dr. Öğr. Üyesi Aslınur Sağün
Prof. Dr. Nurcan Doruk

